

Människans egenskaper

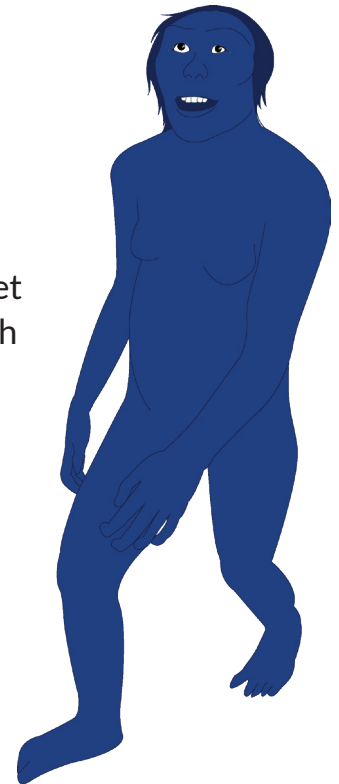
Den här övningen kan användas som en introduktion till avsnittet om människans evolution. Eleverna uppmuntras att resonera och reflektera över kroppens förmågor.

Förberedelser

Ladda ner powerpointen **Människans egenskaper - ppt med bilder.pptx** till din dator. Här nedanför ser du miniatyrer av bilderna.

Ladda ner och skriv ut **Människans egenskaper - elevblad för utskrift.pdf**, varje elev ska ha ett exemplar.

På nästa sida hittar du fakta om Lucy (Australopithecus afarensis) och förmågan att använda redskap. Läs gärna igenom det innan du gör övningen med dina elever.

Genomförande

- Låt eleverna göra prick-till-prickuppgiften enskilt.
Be dem fundera på vilka egenskaper och förmågor som de använder när de löser uppgiften.
- Visa bilden med de förhistoriska människorna och deras livsmiljö (bild 1).
Låt eleverna arbeta med frågeställningarna i par eller mindre grupper.
- Gå vidare med bild två, tre och fyra på samma sätt.

Bilderna i powerpointen

1. De tidiga förhistoriska människorna

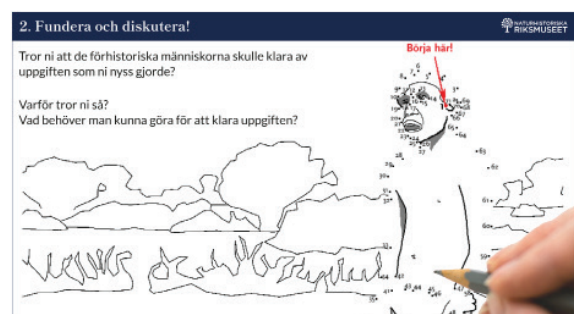
Vad behövde förhistoriska människor kunna göra för att överleva?
Kunde de göra något som du inte kan?

2. Fundera och diskutera!

Tror ni att de förhistoriska människorna skulle klara av uppgiften som ni nyss gjorde?

Varför tror ni så?
Vad behöver man kunna göra för att klara uppgiften?

3. Fundera kring en förmåga

Välj en av förmågorna som krävdes för att klara uppgiften att göra en prick-till-prick.
Varför tror ni att just den förmågan har gynnats hos människor?

4. Variation, urval, arv och miljö

När vi pratar om evolution nämner vi ofta begreppen variation, urval, arv och miljö.
Diskutera hur variation, urval, arv och miljö har påverkat människans evolution.

Lucy och tidiga redskap

Australopithecus afarensis, Lucys art, levde i östra Afrika för 3,9-2,9 miljoner år sedan. Just Lucys fossil hittades i Etiopien år 1974. Deras fötter såg ut som våra och de kunde gå upprätt, men de långa armarna tyder på att de också var duktiga på att klättra. Man vet inte hur håriga de var.

Honorna var 120 cm långa, medan hanarna var 150 cm. Den stora skillnaden kan bero på så kallat könsurval, att honorna valde stora hannar att para sig med. De kan ha levt ungefär som gorillorna lever idag, där fem till sex honor har valt att leva med samma stora hane.

Ungefär samtidigt som vårt människosläkte, *Homo*, uppstod i Afrika uppstod också människans förmåga att tillverka redskap. De äldsta kända stenredskapen som är tillverkade är ungefär 2,6 miljoner år gamla. Någon har skapat en vass egg genom att hacka loss flisor från en sten, som sedan kunde användas för att skära rötter, blad och kött med. Det gav de tidigaste redskapstillverkarna möjlighet till en varierad kost.

Förmågan att använda redskap är mycket äldre än förmågan att tillverka dem. I Etiopien har man hittat ben med spår efter redskapsanvändning. De benen är 3,4 miljoner år gamla och troligtvis är det en individ från Lucys art som hade plockat upp en vass sten och använt för att skära loss ett stycke kött.

Prick-till-prickövningen

Bilden föreställer en annan förhistorisk människa. Det är en individ av arten *Homo ergaster*. Arten levde i östra Afrika för 1,9-1,5 miljoner år sedan. Just den här individen kallas Turkanapojken eftersom hans fossil (skelett) hittades vid Turkana sjön i Kenya. Undersökningar av skelettet visar att han var 8-10 år gammal när han dog.

Man ser tydligt på hans kropp att hans livsmiljö såg annorlunda ut än Lucys. Egenskaper som längre ben och en bröstorg som ger gott om plats för lungorna innebär att individen har effektiv syreupptagning och förmåga att gå långa sträckor. Det är egenskaper som ökar chanserna att överleva på savannen.

